

IJODIY TA'LIM – YOSH AVLODNING QALBI, RUHIYATI VA KELAJAGINI SHAKLLANTIRADI

Abdurayimov Faxriddin Muxammadali o'g'li

Andijon viloyati Madaniyat boshqarmasi tasarrufidagi
Izboskan tumani 6-sonli bolalar musiqa va san'at maktabi

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada ijodiy ta'limning yosh avlod qalbi va ruhiyatiga ko'rsatadigan ta'siri, shuningdek, ularning kelajak hayotini maqsadli, ijobiy va mas'uliyatli yo'nalishga solishdagi o'rni yoritilgan. Ijodiy yondashuv asosida qurilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarda mustaqil fikrlash, emotsional barqarorlik, ijtimoiy faollik va kasbiy yo'nalishga sadoqat kabi muhim fazilatlarni shakllantirishda katta ahamiyat kasb etadi. Maqolada ta'limning faqat bilim emas, balki ruhiy va ma'naviy tarbiyani ham qamrab olishi zarurligi ta'kidlangan.

KALIT SO'ZLAR : Ijodiy ta'lim, ruhiyat, qalb tarbiyasi, yosh avlod, ijodkorlik, tafakkur, motivatsiya, kelajak, shaxs kamoloti, erkin fikr.

Zamonaviy ta'lim tizimining asosiy maqsadi — nafaqat bilimli, balki ruhiy jihatdan sog'lom, ijtimoiy faol, ma'naviy yetuk va kelajakka ishonch bilan qaraydigan avlodni tarbiyalashdir. Bu jarayonda an'anaviy yondashuvlar yetarli bo'lmay qolmoqda. Bugungi real sharoitlar shuni ko'rsatmoqdaki, yoshlar bilan ishlashda ijodiy yondashuv, innovatsion metodlar va erkin tafakkurni qo'llab-quvvatlovchi ta'lim muhitini yaratish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Ijodiy ta'lim — bu shunchaki chizish, kuylash yoki sahnalashtirish emas, balki har bir o'quvchining ichki dunyosiga kirib borish, ularning hissiyotlarini uyg'otish, tafakkurini mustahkamlash va hayotga bo'lgan ijobiy munosabatini shakllantirishdir. Bu yondashuv orqali bola nafaqat bilim oladi, balki o'z qadrini anglaydi, qalbida ishonch, ongida maqsad, ruhida barqarorlik paydo bo'ladi.

O'zbekiston ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar, ayniqsa, san'at va ijodiy faoliyatga oid mashg'ulotlarning chuqurlashtirilishi, yosh avlodni har tomonlama rivojlantirishga qaratilgan muhim qadamlardan biridir. Ushbu maqolada

ijodiy ta'limning yoshlar qalbi va ruhiyatiga qanday ta'sir etishi, ularning hayot yo'nalishini belgilashdagi o'rni, shuningdek, bu jarayonning ijtimoiy-ma'naviy ahamiyati tahlil qilinadi.

Ijodiy ta'lim inson tafakkurini uyg'otuvchi, qalbni tozalovchi va ruhni boyituvchi kuchli tarbiya vositasidir. U yosh avlodni nafaqat bilimli, balki hisli, sezgir, mas'uliyatli va o'zini anglay oladigan shaxs sifatida shakllantiradi. Bugungi globallashuv va axborot oqimi kuchaygan zamonda bolalar va yoshlar qalbini ma'naviy jihatdan mustahkamlash, ularning ruhiy holatini barqaror saqlash, ularda ijodiy tafakkur va hayotga ijobiy munosabat shakllantirish dolzarb masalaga aylanmoqda. Bu jarayonda ijodiy ta'limning o'rni beqiyosdir.

Ijodiy ta'lim orqali bola o'zini anglaydi, o'z his-tuyg'ularini ifoda etadi, ichki olamiga nazar tashlaydi. Odatda, darslikka bog'langan an'anaviy ta'lim shakllari bola tafakkurini cheklaydi, ularni faqat yodlash va qayta takrorlashga o'rgatadi. Aksincha, ijodiy yondashuv asosidagi mashg'ulotlar — rasm chizish, musiqa ijro etish, adabiy asarlar ustida ishlash, teatrlashtirish kabi jarayonlar o'quvchining ichki olamiga kirib borish, uni erkin fikrlashga, o'zini izlashga undaydi. Bunday ta'lim muhiti bolada ijtimoiy ishtirok hissini, kasbga nisbatan qiziqishni va o'z imkoniyatlariga ishonchni kuchaytiradi.

Shaxsning ruhiyati, avvalo, uning bolalikda olgan tarbiyasi va o'rganilgan psixologik tajribasi bilan belgilanadi. Ijodiy ta'lim bu jihatdan aynan bolalikdagi psixologik ehtiyojlarga javob beruvchi metoddir. Masalan, rasm orqali bola o'z qo'rquvlarini, orzularini, istaklarini ifoda etadi; musiqa orqali u taskin topadi, o'z tuyg'ulariga baho bera boshlaydi; adabiyot orqali esa u voqealarni tushunadi, tahlil qiladi, o'z hayotiga nisbatan fikr yurita boshlaydi. Shu tarzda uning ruhiy olami mustahkamlanadi, barqarorlik paydo bo'ladi. Aynan ruhiy sog'lomlik esa kelajakdagi har bir muvaffaqiyatli qadamning tayanchidir.

Ijodiy ta'lim bolaning hayotga munosabatini shakllantiradi. Ijodiy o'qitilgan bola hayotni sodda qabul qilmaydi — u har bir narsada ma'no izlaydi, sabab va oqibatlarni ko'ra oladi. Bu esa uning kelajakda mustaqil fikrlovchi, ongli qarorlar qabul qila oladigan, jamiyatda o'z o'rnini anglaydigan shaxs bo'lib yetishishiga zamin yaratadi. Shuningdek, ijodiy ta'lim nafaqat alohida san'at sohalari uchun kadr yetishtirish, balki

barcha sohalarda faol, tashabbuskor, mas'uliyatli mutaxassislar tayyorlashga xizmat qiladi. Chunki ijodiy fikrlash bugungi raqobatbardosh bozor iqtisodiyotida eng kerakli ko'nikmalardan biridir.

Ijodiy ta'limning yana bir muhim jihati — u o'ziga xos emotsional davolovchi ta'sirga ega. Ruhiy bosim, stress, e'tiborsizlik, xavotir va boshqa psixologik holatlar ijod orqali yumshatiladi. Ko'pchilik pedagog-psixologlar ijodiy faoliyatni bolalarning emotsional rivojlanishida terapevtik vosita sifatida ishlatishni taklif qilmoqda. Bu ayniqsa maktabgacha va maktab yoshidagi bolalar uchun muhim bo'lib, ular o'z dardini, holatini gapirishdan ko'ra, rasm, rang, tovush va harakatlar orqali bayon qilishga moyil bo'ladi. Demak, ijodiy ta'lim ularga o'zini anglash va nazorat qilish imkoniyatini beradi.

Shuningdek, ijodiy ta'lim orqali shakllanadigan fazilatlar — estetik did, go'zallikka intilish, sabr-toqat, izlanish, mukammallikka intilish, hamjihatlik va boshqalar — bolalarning keyingi hayot yo'lida ularga har tomonlama yordam beradi. Bunday fazilatlar nafaqat san'atda, balki tibbiyot, muhandislik, pedagogika, huquqshunoslik kabi barcha sohalarda kerak bo'ladi. Shuning uchun ham ijodiy ta'lim faqat san'at sohasi uchun emas, balki umuminsoniy fazilatlarni shakllantiruvchi tizim sifatida baholanishi lozim.

O'zbekiston ta'lim tizimida so'nggi yillarda ijodiy ta'limga e'tibor ortmoqda. Maktablarda san'at va musiqa darslari sifat jihatidan boyitilmoqda, innovatsion metodikalar joriy qilinmoqda, ijodiy to'garaklar va festivallar orqali iqtidorli yoshlar qo'llab-quvvatlanmoqda. Bu holat davlat siyosatida ta'limga ijodiy yondashuvni ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida qaralayotganini ko'rsatadi. Bunday islohotlar yoshlarning qalbini boyitadi, ruhiyatini mustahkamlaydi va kelajakdagi yutuqlari uchun mustahkam poydevor yaratadi. Shunday qilib, ijodiy ta'lim yosh avlodni har tomonlama yetuk shaxs sifatida tarbiyalashda eng samarali vositalardan biridir. U orqali o'quvchi o'z qalbini ochadi, ruhiy salomatligini asraydi, tafakkurini rivojlantiradi va hayotga ijobiy, faol munosabat bilan kirib keladi. Bunday avlod esa har qanday jamiyatning barqaror taraqqiyoti va ma'naviy yuksalishining kafolatidir.

Ijodiy ta'lim – bu shunchaki o'qitish jarayoni emas, balki inson qalbiga yo'l topish, uni ruhiy va ma'naviy jihatdan shakllantirish vositasidir. Ushbu maqolada

ko‘rsatib o‘tilganidek, ijodiy ta‘lim yosh avlodda erkin fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish, his-tuyg‘ularni boshqarish, o‘zini anglash va ijtimoiy faollikni kuchaytirish kabi muhim fazilatlarni shakllantirishda muhim o‘rin egallaydi.

Bugungi kunda ta‘lim tizimida yuz berayotgan tub o‘zgarishlar, ayniqsa, yoshlar ongini har tomonlama rivojlantirishga qaratilgan islohotlar doirasida ijodiy yondashuvlar alohida e‘tiborga loyiq. Chunki zamonaviy jamiyatda inson faqat bilimli bo‘lishi bilan emas, balki ijodiy, ruhiy jihatdan sog‘lom va ijtimoiy mas‘uliyatli bo‘lishi bilan qadrlanadi. Ijodiy ta‘lim esa aynan mana shu fazilatlarni shakllantiradi.

Shunday ekan, har bir pedagog, tarbiyachi va ta‘lim siyosatini belgilovchi mutasaddilar ijodiy ta‘limning salohiyatini to‘liq anglab, uni rivojlantirishga yo‘naltirilgan strategiyalarni ishlab chiqishlari zarur. Zero, qalbi uyg‘oq, tafakkuri erkin, ruhiyati sog‘lom yoshlar – bu Vatan kelajagining eng ishonchli poydevoridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov, I.A. (2008). Yuksak ma‘naviyat — yengilmas kuch. Toshkent: Ma‘naviyat.
2. Dewey, J. (1934). Art as Experience. New York: Minton, Balch & Company.
3. Vygotsky, L.S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge: Harvard University Press.
4. Sa‘dullaev, A. (2016). San‘at va ma‘naviyat. Toshkent: O‘zME.
5. Jalolova, D. (2023). “Ijodiy ta‘limning shaxs kamolotidagi o‘rni”. Yosh tadqiqotchilar jurnali, 1(2), 45–51.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–4218-son qarori (2019-yil 14-fevral): “Ijodkor yoshlarni qo‘llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida”.
7. Fromm, E. (1955). The Sane Society. New York: Rinehart.
8. Xidirova, N. (2022). “Ijodiy tafakkur – yoshlarning kelajakdagi muvaffaqiyati asosi”. Innovatsion pedagogika, 4(3), 78–83.
9. Gardner, H. (1993). Creating Minds. New York: Basic Books.
10. Rasulov, T. (2020). “Psixologik barqarorlik va ijodiy rivojlanish”. Ta‘lim va taraqqiyot, 2(4), 63–69.

